

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
GIOVANNI PITRUZZELLA
prezentate la 10 ianuarie 2019¹

Cauza C-614/17

**Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego
împotriva
Industrial Quesera Cuquerella SL și
Juan Ramón Cuquerella Montagud**

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania)]

„Trimitere preliminară – Protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare – DOP «Queso Manchego» – Utilizarea unor semne susceptibile să evoce regiunea de care este legată DOP – Noțiunea de consumator mediu normal informat și suficient de atent și de avizat”

1. La câteva luni de la Hotărârea din 7 iunie 2018, Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:415, denumită în continuare „Hotărârea Scotch Whisky Association”), Curtea este din nou invitată să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la interpretarea noțiunii „evocare” în sensul reglementării Uniunii privind denumirile de origine (DOP) și indicațiile geografice protejate (IGP)². Instanța de trimitere solicită în special să se stabilească dacă poate constitui o evocare a unei DOP, interzisă potrivit articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006³, utilizarea, pentru comercializarea unor produse similare cu cele protejate de o astfel de denumire, a unor semne sau imagini care fac trimitere la aria geografică de referință a DOP. Prezenta trimitere preliminară pune de asemenea problema, delicată și inedită, a unor eventuale limite pe care le întâmpină utilizarea de către un operator stabilit în zona geografică de referință a unei DOP a unor semne care pot evoca regiunea respectivă în legătură cu produse (identice sau similare) care sunt fabricate în aceeași regiune, dar care nu sunt protejate de DOP.

Cadrul juridic

2. Articolul 13 din Regulamentul nr. 510/2006, intitulat „Protecția”, prevede la alineatul (1) litera (b) următoarele:

„(1) Denumirile înregistrate sunt protejate împotriva:

[...]

1 Limba originală: italiana.

2 În continuare, vom indica în mod cumulativ DOP și IGP prin expresiile „denumiri protejate” sau „denumiri înregistrate”.

3 Regulamentul (CE) nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare (JO 2006, L 93, p. 12, Ediție specială, 03/vol. 71, p. 114). Regulamentul nr. 510/2006 a fost înlocuit, începând cu 3 ianuarie 2013, de Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 noiembrie 2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare (JO 2012, L 343, p. 1).

- (b) utilizării abuzive, imitării sau evocării, chiar dacă originea adevărată a produsului este indicată sau dacă denumirea protejată este tradusă ori însoțită de expresii precum «gen», «tip», «metodă», «stil», «imitație» sau de o expresie similară;

[...]”.

3. Potrivit articolului 14 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 510/2006, „[î]n cazul în care o denumire de origine sau o indicație geografică este înregistrată în conformitate cu prezentul regulament, cererea de înregistrare a unei mărci care corespunde uneia din situațiile prevăzute la articolul 13 și care se referă la aceeași clasă de produse se refuză atunci când cererea de înregistrare a mărcii este prezentată după data depunerii cererii de înregistrare la Comisie”. La al doilea paragraf se precizează că „[m]ărcile înregistrate cu încălcarea primului paragraf se anulează”. Potrivit alineatului (2) al aceluiași articol, „[î]n conformitate cu dreptul comunitar, utilizarea unei mărci care corespunde uneia din situațiile prevăzute la articolul 13, care a fost depusă, înregistrată sau, în cazul în care așa este prevăzut de legislația în cauză, dobândită prin utilizarea cu bună credință pe teritoriul comunitar [...] înainte de data de protecție a denumirii de origine sau a indicației geografice în țara de origine [...] poate continua să fie utilizată în pofida înregistrării unei denumiri de origine sau a unei indicații geografice [...]”⁴.

Procedura principală și întrebările preliminare

4. Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (denumită în continuare „fundația”), recurentă în procedura principală, a introdus împotriva Industrial Quesera Cuquerella S.L. (denumită în continuare „IQC”) și împotriva domnului Juan Ramón Cuquerella Montagud, prin intermediul unei singure cereri⁵, următoarele acțiuni având ca obiect protejarea DOP „Queso Manchego”⁶, pe care este abilitată să o gestioneze:

- o acțiune în constatare, prin care a solicitat să se declare că etichetele utilizate de IQC pentru identificarea și comercializarea brânzeturilor „Adarga de Oro”, „Super Rocinante” și „Rocinante”, care nu sunt acoperite de DOP „Queso Manchego”, precum și utilizarea pe pagina de internet a acestei societăți a termenilor „Quesos Rocinante” pentru a indica atât brânzeturile protejate de DOP „Queso Manchego”, cât și brânzeturi care nu sunt acoperite de această denumire⁷, presupun o încălcare a acesteia din urmă în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006;
- o acțiune în anulare parțială, pentru motivele menționate la articolul 14 din Regulamentul nr. 510/2006, a denumirii comerciale „Rocinante” și a două mărci naționale verbale și figurative⁸, care reproduc același termen;

4 Articolul 13 alineatul (1) și articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1151/2012, în vigoare în prezent, cuprind dispoziții în esență identice, în măsura în care prezintă interes pentru prezenta trimitere preliminară, cu cele ale articolului 13 alineatul (1) și ale articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 510/2006.

5 Din dosarul procedurii principale de care dispune Curtea reiese că acțiunea a fost introdusă în anul 2012. În lipsa unor informații mai detaliate, trebuie să se țină seama de aprecierea instanței de trimitere, necontestată de părțile din procedura principală, potrivit căreia în litigiul principal se aplică *ratione temporis* Regulamentul nr. 510/2006, iar nu Regulamentul nr. 1151/2012. În orice caz, dispozițiile Regulamentului nr. 510/2006 a căror interpretare se solicită sunt, după cum am precizat deja, în esență identice cu cele corespunzătoare ale Regulamentului nr. 1151/2012.

6 DOP „Queso Manchego” a fost înregistrată prin Regulamentul (CE) nr. 1107/96 al Comisiei din 12 iunie 1996 privind înregistrarea indicațiilor geografice și a denumirilor de origine în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 17 din Regulamentul (CEE) nr. 2081/92 al Consiliului (JO 1996, L 148, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 19, p. 44).

7 În special, fundația a contestat utilizarea termenului „Rocinante”, atât în numele de domeniu, cât și în conținutul paginii de internet a IQC (www.rocinante.es), și reprezentarea unor elemente specifice peisajului regiunii La Mancha.

8 În cadrul mărcilor în discuție, înregistrate pentru produsele „brânzeturi și produse lactate” (clasa 29 din Aranjamentul de la Nisa) și pentru „servicii de transport, de depozitare și de distribuție de brânzeturi și produse lactate” (clasa 39 din Aranjamentul de la Nisa), termenul „Rocinante” este integrat într-un desen circular care conține imaginea unui cal în prim-plan și, în fundal, un câmp cu o turmă de oi și cu mori de vânt. Din ordonanța de trimitere pare să reiasă că ambele mărci au o prioritate ulterioară înregistrării DOP „Queso Manchego”.

– o acțiune în încetare având ca obiect împiedicarea unor acte de concurență neloială și eliminarea consecințelor acestora.

5. În cadrul acțiunii în constatare, cu privire la care sunt adresate întrebările preliminare, pârâții au contestat faptul că semnele verbale și figurative utilizate pe etichete și pe pagina de internet a IQC evocă DOP „Queso Manchego” și au invocat dreptul IQC, în calitate de întreprindere stabilită în regiunea La Mancha, de a utiliza simboluri legate de această regiune.

6. Instanța de prim grad a respins acțiunea formulată de fundație, întemeindu-se pe dubla constatare că semnele figurative și verbale utilizate de IQC nu prezintă nicio similitudine vizuală sau fonetică cu termenii „queso manchego” sau „La Mancha” și că aceste semne implică o evocare a regiunii La Mancha, dar nu a DOP „Queso Manchego”. Apelul declarat de fundație împotriva hotărârii primei instanțe a fost respins de Audiencia provincial de Albacete (Curtea Provincială Albacete, Spania), care de asemenea a considerat că nu poate fi reținută existența unei evocări a DOP „Queso Manchego” în lipsa unor semne verbale care să prezinte o similitudine vizuală, fonetică sau conceptuală cu această denumire. Potrivit instanței de apel, utilizarea de către IQC a unor simboluri care evocă regiunea La Mancha, dar nu produsele care sunt acoperite de DOP în discuție, trebuie considerată legală, întrucât produsele comercializate de IQC în legătură cu care sunt utilizate astfel de simboluri sunt fabricate în regiunea menționată. Evocarea calității și a reputației brânzeturilor din regiunea La Mancha nu ar implica evocarea calității și a renumelui brânzeturilor acoperite de DOP „Queso Manchego”.

7. Împotriva hotărârii pronunțate de Audiencia provincial de Albacete, fundația a declarat recurs la Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania).

8. În ordonanța de trimitere, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) furnizează următoarele precizări: i) termenul „manchego” este adjectivul folosit în limba spaniolă pentru a desemna, printre altele, produsele originare din La Mancha, o regiune a Spaniei în care producerea brânzei din lapte de oaie reprezintă o activitate tradițională, potrivit unor metode speciale de fabricare și de maturare; ii) La Mancha este regiunea în care se desfășoară cea mai mare parte din acțiunea celebrului roman „Don Quijote de la Mancha”⁹ de Miguel de Cervantes; iii) descrierea fizică pe care Cervantes i-o face personajului romanului său corespunde celei a cavalerului reprezentat pe eticheta brânzei „Adarga de Oro”; iv) în limba spaniolă, termenul „adarga” este un arhaism utilizat de Cervantes pentru a desemna scutul folosit de don Quijote; v) „Rocinante”, termen care figurează de asemenea pe etichetele unor brânzeturi comercializate de IQC, este calul lui don Quijote; vi) în unul dintre capitolele cele mai cunoscute ale romanului lui Cervantes, don Quijote luptă cu niște mori de vânt, element caracteristic al peisajelor regiunii La Mancha, reprodus pe unele dintre etichetele utilizate de IQC, precum și pe pagina de internet a acesteia din urmă.

9. Tribunal Supremo (Curtea Supremă) ridică în primul rând problema dacă, așa cum a susținut fundația în cadrul procedurii principale, evocarea unei DOP poate avea loc și prin simpla utilizare a unor semne figurative și, prin urmare, să fie în esență de natură conceptuală. Instanța menționată ridică în al doilea rând problema dacă utilizarea, pentru comercializarea brânzeturilor, a unor semne figurative și verbale care evocă regiunea La Mancha implică evocarea DOP „Queso Manchego” și dacă, în consecință, producătorii de brânzeturi acoperite de această denumire dispun de un monopol în ceea ce privește utilizarea semnelor respective inclusiv față de producătorii stabiliți în regiunea amintită, ale căror produse nu sunt acoperite de DOP în discuție. În această privință, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) arată că un răspuns afirmativ la această întrebare ar putea implica o restrângere a liberei circulații a mărfurilor, în timp ce un răspuns negativ ar fi de natură să aducă atingere protecției acordate DOP și să compromită funcția de informare cu privire la calitatea produselor recunoscută acestor denumiri. În sfârșit, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe

9 Publicat în două părți la Madrid în anul 1605 și, respectiv, în anul 1615, cu titlul original „*El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha*”.

cu privire la grupul de consumatori care trebuie luat în considerare pentru a constata existența unei evocări în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, în special în cazul în care produsele DOP în discuție sunt destinate consumului în principal în statul membru în care sunt produse.

10. În aceste condiții, prin decizia din 19 octombrie 2017, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) a suspendat procedura aflată pe rolul său și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Evocarea denumirii de origine protejate, interzisă de articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, trebuie să se producă în mod necesar prin utilizarea denumirilor care prezintă o similitudine vizuală, fonetică sau conceptuală cu denumirea de origine protejată sau poate să se producă prin utilizarea unor semne figurative care evocă denumirea de origine?
- 2) În cazul în care este vorba despre o denumire de origine protejată de natură geografică [articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 510/2006] și despre aceleași produse sau despre produse comparabile, utilizarea unor semne care evocă regiunea cu care este asociată denumirea de origine protejată poate fi considerată drept o evocare a propriei denumiri de origine protejată în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, care este interzisă inclusiv atunci când persoana care utilizează aceste semne este un producător stabilit în regiunea cu care este asociată denumirea de origine protejată, ale cărui produse nu sunt însă protejate de respectiva denumire de origine deoarece nu respectă cerințele prevăzute în caietul de sarcini, altele decât cele privind originea geografică?
- 3) Noțiunea de consumator mediu normal informat și suficient de atent și de avizat, a cărui percepție trebuie avută în vedere de instanța națională pentru a determina dacă există «evocare» în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, trebuie înțeleasă ca făcând referire la un consumator european sau numai la consumatorul din statul membru în care se fabrică produsul care dă naștere evocării indicației geografice protejate sau cu care este asociată geografic DOP și în care acesta se consumă cu precădere?”

Procedura în fața Curții

11. Părțile din procedura principală, guvernele francez, german și spaniol, precum și Comisia au depus observații scrise în temeiul articolului 23 din Statutul Curții. Părțile interesate menționate, cu excepția guvernului german, au fost ascultate în ședința din 25 octombrie 2018.

Analiza

Prezentare succintă a jurisprudenței pertinente

12. Înainte de a proceda la examinarea întrebărilor preliminare, este necesar să prezentăm succint etapele importante ale jurisprudenței Curții cu privire la protecția împotriva evocării denumirilor protejate.

13. Curtea s-a pronunțat pentru prima dată cu privire la noțiunea „evocare” în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2081/92¹⁰, care a precedat Regulamentul nr. 510/2006, în Hotărârea din 4 martie 1999, *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115)*. Sesizată cu titlu preliminar de *Handelsgericht Wien* (Tribunalul Comercial din Viena,

¹⁰ Regulamentul (CEE) nr. 2081/92 al Consiliului din 14 iulie 1992 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare (JO 1992, L 208, p. 1). Textul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din acest regulament era în esență identic cu cel al dispoziției corespunzătoare din Regulamentul nr. 510/2006.

Austria), în cadrul unei cereri formulate de entitatea abilitată să gestioneze DOP „Gorgonzola”, prin care se solicita interzicerea distribuirii în Austria a unui sortiment de brânză cu mucegaiuri, denumită „Cambozola”, precum și anularea mărcii depuse respective, care beneficia de anterioritate, Curtea a afirmat, pe de o parte, că noțiunea de evocare în sensul dispoziției menționate anterior din Regulamentul nr. 2081/92 „acoperă ipoteza în care termenul utilizat pentru a desemna un produs încorporează o parte a unei denumiri protejate, astfel încât consumatorului, în prezența denumirii produsului, îi este indusă, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de respectiva denumire” și, pe de altă parte, a precizat că poate exista evocare a unei denumiri protejate și în lipsa oricărui risc de confuzie între produsele în cauză¹¹. Printre elementele indicate de Curte ca fiind pertinente pentru a reține existența unei evocări figurează, pe lângă asemănarea „fonetică și vizuală” dintre denumiri, rezultată din încorporarea unei părți din denumirea protejată în marca în litigiu¹², similitudinea dintre produsele în cauză, nu numai din punct de vedere comercial, ci și în ceea ce privește prezentarea pe piață¹³, precum și caracterul intenționat al analogiilor fonetice dintre denumirile în cauză¹⁴.

14. Această orientare a fost confirmată în Hotărârea din 26 februarie 2008, Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117), pronunțată în cadrul unei acțiuni în neîndeplinirea obligațiilor introduse împotriva Republicii Federale Germania, căreia Comisia îi reproșa refuzul de a sancționa utilizarea pe teritoriul său a denumirii „parmesan”, cu încălcarea DOP „Parmigiano Reggiano”. Existența unei evocări în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2081/92 a fost dedusă de Curte nu numai în lumina asemănărilor vizuale și fonetice dintre denumirile în cauză – criteriile de apreciere pe care Curtea le-a luat deja în considerare în Hotărârea Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola¹⁵, menționată anterior –, ci și, fiind vorba despre termeni care aparțin unor limbi diferite, în lumina „proximității [lor] conceptuale”¹⁶.

15. Curtea s-a pronunțat în sens analog și cu ocazia interpretării Regulamentului nr. 110/2008¹⁷ privind protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase, care cuprinde la articolul 16 litera (b) o dispoziție în esență identică cu cea care figurează la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006. În trimiterea preliminară care a stat la originea Hotărârii din 14 iulie 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484), reclamantul din procedura principală s-a opus înregistrării în Finlanda a două mărci figurative conținând mențiuni care reproduceau în mod extensiv IGP „Cognac”, al cărei titular era, precum și traducerea acesteia. Pentru a califica aceste reproduceri drept evocare, Curtea a aplicat aceleași criterii de apreciere enunțate în Hotărârea Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola¹⁸ și în Hotărârea Comisia/Germania¹⁹. În Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 31), Curtea a precizat că aceste criterii sunt destinate să orienteze instanța națională în decizia pe care o va adopta, acesteia din urmă, iar nu Curții, revenindu-i sarcina să aprecieze dacă, într-o situație determinată, există o „evocare” în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008. Procedura principală care a dus la trimiterea preliminară care a stat la originea hotărârii menționate avea ca obiect utilizarea denumirii „Verlados” pentru un rachiou de cidru de mere produs de societatea Viiniverla, cu sediul în Verla, Finlanda. Instanța de trimitere din acea procedură, chemată să soluționeze o acțiune împotriva deciziei prin care autoritățile finlandeze au dispus interzicerea utilizării acestei denumiri în vederea protejării IGP „Calvados”, a solicitat Curții printre altele să se pronunțe cu

11 Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctele 25 și 26).

12 Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctul 27).

13 Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctul 28).

14 Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctul 28).

15 Hotărârea din 4 martie 1999 (C-87/97, EU:C:1999:115).

16 Hotărârea din 26 februarie 2008, Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117, punctele 47 și 48).

17 Regulamentul (CE) nr. 110/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 ianuarie 2008 privind definirea, desemnarea, prezentarea, etichetarea și protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 1576/89 al Consiliului (JO 2008, L 39, p. 16).

18 Hotărârea din 4 martie 1999 (C-87/97, EU:C:1999:115).

19 Hotărârea din 26 februarie 2008 (C-132/05, EU:C:2008:117). A se vedea punctele 56-58 din Hotărârea din 14 iulie 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484).

privire la relevanța anumitor împrejurări de fapt pentru stabilirea existenței unei evocări. După ce s-a pronunțat cu privire la noțiunea „consumator relevant”²⁰, Curtea a precizat că examinarea existenței unei evocări vizează „să nu se creeze în percepția publicului o asociere de idei cu privire la originea produsului, nici să se permită unui operator să obțină foloase necuvenite din reputația unei indicații geografice protejate”²¹. În aceste condiții, Curtea a considerat că nu sunt elemente relevante pentru o asemenea examinare nici împrejurarea că denumirea „Verlados” face trimitere la denumirea întreprinderii producătoare și la originea geografică reală a produsului, care este cunoscută și poate fi recunoscută de consumatorul finlandez, nici faptul că băutura purtând această denumire este comercializată doar la nivel local și în cantități mici.

16. În sfârșit, în recenta Hotărâre Scotch Whisky Association, pronunțată după încheierea procedurii scrise în cauza care face obiectul prezentelor concluzii²², Curtea a afirmat mai întâi că nici încorporarea parțială a unei indicații geografice protejate în denumirea în litigiu, nici identificarea unei asemănări fonetice și vizuale a unei astfel de denumiri cu IGP nu constituie o condiție imperativă pentru a se constata existența unei „evocări” în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008²³, precizând că, în lipsa unei astfel de încorporări sau a unei astfel de asemănări, o evocare poate rezulta și din simpla „proximitate conceptuală” existentă între IGP și semnul în litigiu²⁴. În plus, Curtea a exclus că, pentru a se identifica o „evocare” în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, ar fi suficient ca elementul în litigiu al semnului în cauză să fie de natură să creeze în percepția publicului vizat vreo asociere cu IGP sau cu zona geografică aferentă acesteia. Potrivit Curții, un astfel de criteriu nu poate fi reținut, întrucât „nu stabilește o legătură suficient de directă și de univocă” între acest element și IGP²⁵ și este prea „imprecis și [...] extensiv” pentru a răspunde cerinței de a asigura securitatea juridică a actorilor economici în cauză²⁶.

17. Din jurisprudența care tocmai a fost trecută în revistă, reiese că protecția împotriva evocării, prevăzută de diversele regimuri de calitate instituite de dreptul Uniunii²⁷, constituie o formă de protecție *sui generis*²⁸, care nu este legată de criteriul caracterului înșelător – care presupune aptitudinea semnului care intră în conflict cu o denumire înregistrată de a induce publicul în eroare cu privire la proveniența geografică sau la calitățile produsului – și care nu ține de o protecție strict legată de riscul de confuzie. Prin urmare, obiectivul principal al protecției împotriva evocării trebuie căutat în protejarea patrimoniului calitativ și a renumelui denumirilor înregistrate împotriva actelor de

20 Asupra principiilor stabilite de Curte cu privire la noțiunea „consumator” vom reveni cu ocazia examinării celei de a treia întrebări preliminare.

21 A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 45). În același sens, însă cu privire nu numai la evocare, ci la toate situațiile care intră sub incidența articolului 16 literele (a)-(d) din Regulamentul nr. 110/2008, a se vedea Hotărârea din 14 iulie 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484, punctul 46).

22 Părțile din procedura principală și celelalte părți interesate în sensul articolului 23 din Statutul Curții care au participat la faza scrisă a procedurii au fost invitate de Curte să își prezinte observațiile orale, în ședința din 25 octombrie 2018, cu privire la incidența acestei hotărâri asupra răspunsului la întrebările preliminare adresate de Tribunal Supremo (Curtea Supremă).

23 Hotărârea Scotch Whisky Association (punctele 46 și 49).

24 Hotărârea Scotch Whisky Association (punctul 50).

25 Hotărârea Scotch Whisky Association (punctul 53).

26 Hotărârea Scotch Whisky Association (punctul 55). În plus, potrivit Curții, „dacă ar fi suficient, pentru a se identifica o asemenea «evocare», să se creeze în percepția consumatorului o asociere de orice natură cu o indicație geografică protejată, aceasta ar conduce [...] la interferarea literei (b) a articolului 16 din Regulamentul nr. 110/2008 cu domeniul de aplicare al dispozițiilor care îi succedă în articolul respectiv, mai precis cu literele (c) și (d) ale acestui articol, care vizează situații în care referirea la o indicație geografică protejată este mai subtilă decât o «evocare» a acesteia” (punctul 54). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza The Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:111, punctele 61-63).

27 Pentru sectorul vitivinicol, a se vedea Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului (JO 2013, L 347, p. 671), pentru cel al băuturilor aromatizate, Regulamentul (UE) nr. 251/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 februarie 2014 privind definirea, descrierea, prezentarea, etichetarea și protejarea indicațiilor geografice ale produselor vitivinicole aromatizate și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 1601/91 al Consiliului (JO 2014, L 84, p. 14) și, pentru cel al băuturilor spirtoase, Regulamentul nr. 110/2008, menționat anterior.

28 În această privință, amintim că articolul 4 din Acordul de la Lisabona privind protecția denumirilor de origine și înregistrarea internațională a acestora, din anul 1958, care a stat la baza articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, menționează numai ipotezele „utilizării abuzive” și „imitării”, însă nu și pe cea a „evocării”.

parazitism, iar nu în protejarea consumatorului împotriva unor comportamente înșelătoare, mai precis cele care fac obiectul situațiilor descrise la literele (c) și (d) ale articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 510/2006 și de dispozițiile corespunzătoare din celelalte instrumente ale Uniunii privind protecția denumirilor protejate²⁹.

18. Deși este cuprinsă în aceeași dispoziție de la articolul 13 amintit anterior, ipoteza evocării se deosebește atât de cazurile de „imitare”, caracterizate prin reproducerea elementelor esențiale ale denumirii înregistrate, cât și de cele de „utilizare abuzivă”, care presupun utilizarea fără drept și intenționată a unei denumiri înregistrate pentru produse care nu sunt acoperite de aceasta din urmă, cu însușirea, în consecință, a unor valori legate de tradiția de producție pe care o desemnează denumirea respectivă³⁰. În plus, după cum a subliniat avocatul general Jacobs în concluziile sale prezentate în cauza *Conorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola*³¹, cu privire la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2081/92, însăși economia dispoziției pledează în favoarea tezei potrivit căreia protecția împotriva evocării răspunde unor condiții de aplicare diferite și mai puțin stricte decât cele cerute pentru a exista o imitare sau o utilizare abuzivă. Limitele juridice ale noțiunii de evocare trebuie, prin urmare, să fie definite în mod autonom, fără a urmări, în pofida încadrării sistematice unitare, o omogenitate în ceea ce privește condițiile de aplicare cu ipotezele diferite ale „imitării” și „utilizării abuzive”.

19. Din punct de vedere semantic, a evoca înseamnă „a aduce în conștiință”³². Pentru a transpune această noțiune în domeniul protecției denumirilor înregistrate, Curtea impune, drept condiție pentru a exista o evocare ilicită, ca expunerea la produsul convențional³³ să fie susceptibilă să determine în rândul consumatorilor o reacție cognitivă de tip asociativ care „să reamintească” tocmai produsele care sunt acoperite de denumirea înregistrată. Dacă aceasta presupune în mod necesar o operațiune de reelaborare a informației transmise de stimulul perceptiv/cognitiv produs de o astfel de expunere, Curtea a precizat, în *Hotărârea Scotch Whisky Association*, că există evocare numai în măsura în care legătura asociativă este suficient de „directă și de univocă”³⁴. Această precizare trebuie înțeleasă, în opinia noastră, atât în sensul de caracter imediat (procesul cognitiv asociativ nu trebuie să necesite o reelaborare complexă a informației), cât și în sensul de intensitate (asocierea cu imaginea produsului acoperit de denumirea înregistrată trebuie să se impună cu suficientă forță) a reacției consumatorului la stimul.

20. Chiar cu precizările aduse de *Hotărârea* din 7 iunie 2018, *Scotch Whisky Association* (C-44/17, EU:C:2018:415), reiese în mod clar, în opinia noastră, din jurisprudența Curții și din cea a Tribunalului tendința de a interpreta în mod extensiv noțiunea „evocare”, în concordanță cu protecția amplă recunoscută denumirilor de origine de legiuitorul Uniunii și cu importanța, inclusiv în materie de drept public, a obiectivului de protejare a producției de calitate³⁵. În această privință, amintim că protejarea unor astfel de denumiri constituie nu numai un element strategic al economiei Uniunii, astfel cum este enunțat în mod expres în primul considerent al Regulamentului nr. 1151/2012, ci contribuie de asemenea la urmărirea obiectivului de protejare a patrimoniului cultural european, menționat la articolul 3 alineatul (3) al patrulea paragraf din *Tratatul privind Uniunea Europeană*.

29 Sub acest aspect, protecția împotriva evocării o reamintește pe cea conferită mărcilor care se bucură de renume. Cu privire la posibilitatea de evocare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, inclusiv pentru produse necomparabile, a se vedea *Hotărârea* din 18 septembrie 2015, *Federación Nacional de Cafeteros de Colombia/OAPI – Hautrive (COLOMBIANO HOUSE)* (T-387/13, nerepublicată, EU:T:2015:647, punctele 55 și 56).

30 Cu privire la noțiunile de utilizare abuzivă și de imitare, a se vedea *Hotărârea* din 20 decembrie 2017, *Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne* (C-393/16, EU:C:2017:991, punctul 57).

31 C-87/97 (EU:C:1998:614, punctul 33).

32 Enciclopedia Treccani online.

33 Prin această expresie vom indica în continuare produsele care nu sunt acoperite de o denumire protejată sau de o indicație geografică protejată.

34 A se vedea, în special, punctul 53 din *Hotărârea Scotch Whisky Association*.

35 A se vedea în acest sens, pentru o prezentare a obiectivelor reglementării europene, *Hotărârea* din 8 septembrie 2009, *Budějovický Budvar* (C-478/07, EU:C:2009:521, punctele 109-111 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea *Hotărârea* din 21 ianuarie 2016, *Viiniverla* (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 24), și *Hotărârea* din 14 septembrie 2017, *EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto* (C-56/16 P, EU:C:2017:693, punctele 80 și 81).

21. În lumina principiilor expuse mai sus, vom examina întrebările preliminare adresate de instanța de trimitere.

Cu privire la prima întrebare preliminară

22. Prin intermediul primei întrebări preliminare, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) solicită Curții în esență să stabilească dacă o evocare interzisă potrivit articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 se poate produce prin utilizarea unor semne figurative sau dacă numai utilizarea unor denumiri care prezintă o similitudine vizuală, fonetică sau conceptuală cu DOP în discuție poate să constituie o astfel de ipoteză.

23. Suntem de acord cu recurența din procedura principală și cu guvernele francez, german și spaniol în ceea ce privește faptul că răspunsul la această întrebare trebuie să fie afirmativ.

24. Din jurisprudența examinată mai sus rezultă că, pentru stabilirea existenței unei „evocări”, criteriul determinant este cel al percepției consumatorului, care trebuie constatată în raport cu aptitudinea semnului contestat de a crea o *asociere de idei* între produsul convențional și produsul acoperit de denumirea înregistrată³⁶. În plus, reiese din Hotărârea Scotch Whisky Association că eventuala încorporare în semnul contestat a unor elemente ale denumirii protejate și similitudinea vizuală și/sau fonetică dintre aceasta din urmă și semnul în cauză nu sunt decât *indicii* care trebuie luate în considerare pentru a aprecia dacă, în prezența produsului convențional, consumatorului îi este indusă o astfel de asociere de idei³⁷. Cu alte cuvinte, potrivit Curții, o evocare poate fi constatată și numai pe baza „similitudinii conceptuale” dintre semnul contestat și denumirea protejată, în cazul în care o asemenea apropiere este de natură să reamintească în percepția publicului produsele acoperite de o astfel de denumire.

25. Or, dacă existența unei similitudini vizuale și mai ales fonetice nu constituie o „condiție imperativă”³⁸ pentru constatarea existenței unei evocări, aceasta înseamnă că asocierea mentală dintre produsul convențional și produsul acoperit de o astfel de denumire, necesară în vederea unei asemenea constatări, nu presupune în mod inevitabil utilizarea limbajului verbal. O imagine, un simbol și, mai general, un semn figurativ pot, la fel ca o denumire, să vehiculeze un concept și, prin urmare, să fie de natură să îi inducă unui consumator o asociere mentală cu denumirea protejată, care, în acest caz, nu va fi „evocată” în mod vizual sau fonetic, ci în raport cu conținutul său conceptual.

26. Desigur, după cum a arătat Comisia în ședință, în aproape toate punctele din motivarea Hotărârii Scotch Whisky Association, ca de altfel în toate precedentele jurisprudențiale menționate mai sus, funcția de evocare este legată de *denumirea* produsului convențional³⁹.

27. Cu toate acestea, spre deosebire de Comisie, nu considerăm că din acest fapt se poate deduce intenția Curții de a limita ipoteza evocării numai la cazurile în care asocierea mentală cu produsul acoperit de o denumire înregistrată rezultă din utilizarea unor elemente verbale. Astfel, independent de aspectul că două puncte din motivare și al doilea paragraf al punctului 2 din dispozitivul hotărârii

36 A se vedea în acest sens în special Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 22), și Hotărârea Scotch Whisky Association (punctul 51). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza The Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:111, punctul 60).

37 A se vedea Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza The Scotch Whisky Association (C-44/17, EU:C:2018:111, punctul 58).

38 Hotărârea Scotch Whisky Association (punctele 46 și 49).

39 Curtea utilizează în mod alternativ termenii sau locuțiunile „denumire”, „denumirea produsului”, „termenul utilizat pentru a desemna produsul” și „denumirea de vânzare”; a se vedea în special punctele 44, 45, 46, 48, 49-53 și 56 din Hotărârea Scotch Whisky Association.

se referă în mod mai general la „elementul în litigiu” al semnului în cauză, terminologia utilizată de Curte trebuie situată în contextul litigiului principal care a stat la baza Hotărârii Scotch Whisky Association, în care era în discuție caracterul evocator al unui termen inclus în denumirea produsului convențional⁴⁰.

28. În plus, în cazul în care ar trebui să se deducă elemente de interpretare definitive numai din terminologia utilizată în această hotărâre, ar trebui de asemenea să se deducă din aceasta intenția Curții de a limita noțiunea „evocare” numai la cazurile în care legătura asociativă necesară este creată de termeni conținuți în denumirea de vânzare a produsului convențional, excluzându-se orice alt element verbal (precum expresiile generice, descriptive, laudative etc.) care figurează pe eticheta sau pe ambalajul unui astfel de produs. Or, o asemenea interpretare este exclusă, în opinia noastră, chiar de textul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, în care se dă o importanță deosebită unor expresii (precum „gen”, „tip”, „metodă”, „stil” sau „imitație”) care, în general, nu fac parte din denumirea de vânzare a produsului, ci o însoțesc.

29. În esență, reiese din jurisprudența Curții amintită mai sus, în special din Hotărârile Bureau National Interprofessionnel du Cognac⁴¹ și Viiniverla⁴², că analiza cu privire la existența unei evocări trebuie să țină seama de orice referire implicită sau explicită la denumirea înregistrată, indiferent dacă este vorba despre elemente verbale sau, tocmai, figurative incluse în eticheta produsului convențional sau care figurează pe ambalajul său ori despre elemente care privesc forma sau prezentarea către public a unui astfel de produs. O asemenea analiză trebuie de asemenea să ia în considerare identitatea sau gradul de similitudine dintre produsele în cauză și modalitățile de comercializare a acestora, inclusiv în ceea ce privește canalele de vânzare respective, precum și elemente care să permită constatarea caracterului intenționat al trimiterii la produsul acoperit de denumirea protejată sau, dimpotrivă, a caracterului întâmplător al acesteia. Instanța națională este ținută, prin urmare, să evalueze un ansamblu de *indicii*, fără ca prezența sau absența unuia dintre aceste indicii, de exemplu o similitudine vizuală, fonetică sau conceptuală între *denumirile* în cauză, să îi permită, prin ea însăși, să constate sau să excludă existența unei evocări.

30. Amintim, pe de altă parte, că, în Hotărârea Scotch Whisky Association, Curtea a precizat că poate exista evocare numai în măsura în care semnul în litigiu creează în percepția publicului o legătură suficient de „directă” și de „univocă” între acest semn și denumirea înregistrată⁴³, stabilind astfel o limitare a conținutului noțiunii „evocare” în ceea ce privește caracterul imediat și intensitatea reacției consumatorului – în sensul precizat la punctul 19 din prezentele concluzii –, iar nu în ceea ce privește tipul stimulului perceptiv.

31. Or, în opinia noastră, o astfel de limitare este, în sine, de natură să mențină conținutul evocării ilicite – și, în consecință, restrângerea libertății fabricanților de produse convenționale de a alege modalitățile de prezentare către public a produselor lor – într-un cadru care să nu depășească ceea ce este necesar pentru asigurarea unei protecții efective a denumirilor înregistrate și pentru îndeplinirea cerinței securității juridice a actorilor economici în cauză⁴⁴.

⁴⁰ Situația este aceeași în ceea ce privește celelalte precedente jurisprudențiale menționate mai sus.

⁴¹ Hotărârea din 14 iulie 2011 (C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484).

⁴² Hotărârea din 21 ianuarie 2016 (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 27).

⁴³ Hotărârea Scotch Whisky Association (punctul 53).

⁴⁴ Îndeplinirea cerinței securității juridice printr-o astfel de limitare este afirmată chiar de Curte la punctul 55 din Hotărârea Scotch Whisky Association.

32. Admiterea, astfel cum propunem Curții, a unei interpretări potrivit căreia poate exista o evocare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 și prin utilizarea unor semne figurative și în lipsa unei similitudini vizuale, fonetice sau conceptuale între DOP sau IGP și denumirea de vânzare a produsului convențional nu numai că își găsește puncte de sprijin puternice în jurisprudența Curții, ci este, în opinia noastră, concordantă atât cu voința legiuitorului Uniunii de a conferi o protecție amplă unor astfel de denumiri, cât și cu importanța obiectivelor urmărite prin recunoașterea unei asemenea protecții, amintite la punctul 21 din prezentele concluzii.

33. În sfârșit, subliniem că interpretarea propusă nu presupune nicio interferare a literei (b) a alineatului (1) al articolului 13 din Regulamentul nr. 510/2006 cu domeniul de aplicare al literelor (c) și (d) ale aceluiași alineat, care se referă la „indicații” sau la „practici” interzise nu pentru că evocă o denumire înregistrată⁴⁵, ci pentru că ele oferă informații false sau înșelătoare privind proveniența, originea, natura sau calitățile esențiale ale produsului sau pentru că sunt în orice caz de natură să inducă în eroare consumatorii.

34. Având în vedere considerațiile care precedă, la prima întrebare preliminară trebuie să se răspundă, în opinia noastră, că o evocare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 se poate concretiza și prin utilizarea unor semne figurative și în lipsa unei similitudini vizuale, fonetice sau conceptuale între denumirea înregistrată și denumirea de vânzare a produsului în discuție, cu condiția ca, în prezența semnelor în litigiu, consumatorului să îi fie indusă în mod direct, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de denumirea înregistrată respectivă.

Cu privire la a doua întrebare preliminară

35. A doua întrebare preliminară poate fi divizată în două părți. Prin intermediul primei părți, instanța de trimitere solicită Curții în esență să stabilească dacă utilizarea unor semne care evocă regiunea cu care este asociată o DOP în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 510/2006, pentru produse identice sau similare cu cele acoperite de DOP, constituie o evocare ilicită în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din acest regulament. Prin intermediul celei de a doua părți, Tribunal Supremo (Curtea Supremă) solicită să se stabilească dacă există o evocare ilicită și atunci când astfel de semne sunt utilizate de un producător stabilit în regiunea menționată, însă pentru produse care nu respectă caietul de sarcini al DOP.

36. Răspunsul la prima parte a acestei întrebări decurge din considerațiile dezvoltate anterior.

37. Dată fiind legătura existentă între produsele DOP și regiunea din care sunt originare⁴⁶, utilizarea unor semne figurative și/sau verbale care evocă regiunea respectivă, pentru produse convenționale identice sau similare cu cele acoperite de DOP, este de natură să reamintească în percepția publicului imaginea unor astfel de produse și, prin urmare, să constituie o evocare ilicită în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006. Având în vedere cele precizate mai sus, acest lucru se poate realiza însă numai atunci când asocierea de idei cu aria geografică a unei DOP, creată prin utilizarea unor semne evocatoare, este de natură să reamintească *in mod direct* în percepția consumatorului, ca imagine de referință, produsele care beneficiază de DOP.

⁴⁵ A se vedea în acest sens Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 65.

⁴⁶ Legătura dintre DOP și teritoriul de referință este mai strânsă decât în cazul IGP. Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 510/2006 prevede, pentru cele dintâi, ca producția, prelucrarea și prepararea produselor respective să aibă loc în aria geografică delimitată [litera (a)], în timp ce, pentru celelalte, este suficient ca fie și numai una dintre aceste faze să aibă loc într-o astfel de arie geografică [litera (b)].

38. După cum a afirmat Curtea în mod repetat, instanței naționale îi revine sarcina de a aprecia, în raport cu situația de fapt supusă examinării sale, dacă sunt întrunite condițiile existenței unei evocări ilicite⁴⁷. Prin urmare, considerațiile care urmează urmăresc doar să furnizeze câteva elemente care să permită ghidarea instanței de trimitere (sau, după caz, a instanței de fond care trebuie să se pronunțe) în efectuarea unei astfel de analize.

39. În procedura principală, deși întrebările preliminare se concentrează în principal asupra semnelor figurative prezente pe etichetele în litigiu, suntem în prezența unei serii de elemente, dintre care unele sunt verbale (termenii „Rocinante” și „adarga de oro”), iar altele figurative (desenele care reproduc caracteristicile fizice ale unor personaje din celebrul roman al lui Cervantes, precum și elemente considerate specifice peisajului din regiunea La Mancha), care, potrivit instanței de trimitere, evocă regiunea legată de DOP „Queso Manchego”. Termenii „manchego” și „Mancha” nu sunt reproduși, nici măcar parțial, în semnele verbale contestate⁴⁸ și nu există nicio similitudine vizuală și fonetică între aceste semne și DOP în discuție. Rezultă că, după cum arată instanța de trimitere, în împrejurările procedurii principale, o evocare, în cazul în care ar fi constatată, ar fi doar de natură conceptuală.

40. Examineate în mod izolat sau chiar coroborate între ele, semnele figurative contestate nu par, la prima vedere, să fie de natură să constituie o evocare ilicită în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea Scotch Whisky Association. Astfel, după cum au arătat Comisia și guvernul german, unele dintre aceste semne par prea generice pentru a crea în percepția consumatorului o legătură „univocă” cu regiunea La Mancha⁴⁹, în timp ce imaginile care fac trimitere la personaje din romanul „Don Quijote de la Mancha” sau la locuri ori scene celebre din acest roman nu par de natură să stabilească o legătură suficient de „directă” cu aria geografică în discuție, care ar fi reamintită doar în mod „mediat”, prin intermediul unei succesiuni de asocieri de idei.

41. Acestea fiind spuse, nu excludem ca o evocare să poată fi totuși constatată în împrejurările procedurii principale în cazul în care condițiile subzistenței unei astfel de situații sunt dovedite pe baza unei examinări globale, care să țină seama de toate elementele cu potențial de evocare, fie că sunt verbale sau figurative, care apar pe etichetele contestate, a identității sau a similitudinii între produsele în cauză, precum și a modalităților de prezentare, de publicitate și de comercializare a unor astfel de produse⁵⁰.

42. A doua parte a întrebării examinate privește eventuala incidență a împrejurării că semnele care evocă regiunea asociată cu o DOP sunt utilizate pentru produse care nu sunt acoperite de o astfel de denumire, a căror producție, prelucrare și preparare au loc în regiunea respectivă⁵¹.

43. În această privință, arătăm, asemenea recurenței din procedura principală, guvernelor francez, german și spaniol și Comisiei, că articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 nu prevede nicio excludere din domeniul său de aplicare a situațiilor în care proveniența geografică a produselor care generează evocarea coincide cu cea a produselor DOP sau IGP. Pe de altă parte, acest aspect este în concordanță atât cu natura protecției împotriva evocării – care, după cum s-a văzut, deși

47 A se vedea în special Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctele 22 și 31), și Hotărârea Scotch Whisky Association (punctele 45, 46, 51, 52 și 56 și punctul 2 din dispozitiv).

48 Pe etichetele în litigiu figurează numai termenul „queso”, care, fiind generic, nu beneficiază însă de protecție; a se vedea articolul 13 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 510/2006.

49 Ne referim în special la reprezentarea unei turme de oi, a unui câmp, a imaginii unui cal și a unor mori de vânt care figurează pe etichetele în litigiu și printre elementele figurative ale mărcilor contestate.

50 Inclusiv a confuziei dintre produse DOP și produse care nu beneficiază de DOP generată, astfel cum reiese din ordonanța de trimitere, de anumite informații care figurează pe pagina de internet a IQC. În această privință, arătăm că faptul că astfel de informații, în cazul în care sunt înșelătoare, intră în domeniul de aplicare al literei (c) a alineatului (1) al articolului 13 din Regulamentul nr. 510/2006 nu exclude ca acestea să poată fi luate în considerare ca indicii ale unei evocări în sensul literei (b) a acestei dispoziții.

51 Adică produse care nu respectă caietul de sarcini al DOP sub alte aspecte decât cel privind originea lor geografică.

vizează și ipoteze de confuzie, nu depinde de existența unei erori în rândul consumatorilor, nici de cea privind originea geografică a produselor care dau naștere evocării –, cât și cu obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 510/2006. Astfel, dacă s-ar permite producătorilor care își desfășoară activitatea în aria geografică asociată unei DOP determinate, însă fără a se conforma caietului de sarcini aferent, să utilizeze semne care evocă aria geografică respectivă pentru produse identice sau similare cu cele acoperite de DOP, s-ar diminua garanția de calitate conferită de o astfel de denumire⁵², garanție care, deși este în esență legată de proveniența geografică a produselor DOP, presupune respectarea tuturor cerințelor prevăzute în caietul de sarcini. În plus, prin neextinderea protecției împotriva evocării la fapte săvârșite de producători locali care nu respectă caietul de sarcini, s-ar aduce atingere drepturilor care trebuie rezervate producătorilor care au făcut eforturi calitative reale pentru a putea utiliza o denumire de origine înregistrată în temeiul Regulamentului nr. 510/2006, expunându-i, după cum subliniază guvernul francez, la consecințele unor acte de concurență neloială care, tocmai pentru că provin de la producători stabiliți în aceeași arie geografică, sunt potențial mai dăunătoare⁵³.

44. Având în vedere considerațiile care precedă, la a doua întrebare preliminară adresată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă) trebuie să se răspundă, în opinia noastră, în sensul că utilizarea, pentru produse identice sau similare cu cele acoperite de o DOP în temeiul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 510/2006, a unor semne care evocă regiunea cu care este asociată denumirea poate constitui o evocare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din acest regulament și în cazul în care astfel de semne sunt utilizate de un producător stabilit în regiunea menționată pentru produse care nu sunt acoperite de o DOP.

Cu privire la a treia întrebare preliminară

45. Prin intermediul celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă noțiunea „consumator mediu normal informat și suficient de atent și de avizat”, care trebuie avută în vedere de instanța națională pentru a constata existența unei evocări în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006, coincide cu un consumator european sau se poate limita la consumatorul din statul membru în care se fabrică și se consumă cu precădere produsul care generează evocarea.

46. După cum am arătat mai sus și astfel cum au susținut toate părțile interesate care au prezentat observații în fața Curții, răspunsul la această întrebare se deduce din Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35). În hotărârea menționată, referitoare la interpretarea articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, Curtea a precizat că, având în vedere necesitatea de a asigura o protecție efectivă și uniformă a indicațiilor geografice pe întreg teritoriul Uniunii, noțiunea „consumator”, a cărui percepție trebuie luată în considerare pentru a stabili dacă există sau nu o evocare în sensul acestei dispoziții, desemnează „consumatorul european, iar nu doar consumatorul statului membru în care este fabricat produsul care generează evocarea indicației geografice protejate”⁵⁴. Aceeași interpretare trebuie reținută, în opinia noastră, în ceea ce privește protecția împotriva evocării prevăzută de Regulamentul nr. 510/2006.

⁵² Garanție care constituie „funcția esențială a titlurilor conferite în temeiul Regulamentului nr. 510/2006”; a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 septembrie 2009, Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, punctul 112).

⁵³ În ceea ce privește argumentul invocat în ședință de intimata din procedura principală și întemeiat pe cerința securității juridice cu privire la caracterul licit al utilizării unor semne înregistrate ca mărci înainte de înregistrarea unei denumiri de origine în temeiul Regulamentului nr. 510/2006, amintim că articolul 14 alineatul (2) din acest regulament prevede că utilizarea unei mărci care corespunde uneia dintre situațiile prevăzute la articolul 13 din același regulament și care a fost înregistrată înainte de data de protecție a denumirii de origine sau a indicației geografice în țara de origine poate continua în pofida înregistrării unei denumiri de origine sau a unei indicații geografice. Instanței de trimitere îi revine sarcina de a stabili dacă în procedura principală sunt întrunite condițiile de aplicare a acestei dispoziții.

⁵⁴ A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 27).

47. Împrejurările procedurii principale sunt însă diferite de cele ale procedurii în care a fost pronunțată Hotărârea Viiniverla⁵⁵. Luarea în considerare doar a consumatorului local finlandez – în măsură să recunoască în denumirea „Verlados” locul de producere a produsului care generează evocarea –, iar nu a celui european, ar fi putut însemna, în acel caz, excluderea existenței unei evocări⁵⁶. Dimpotrivă, în cazul în care, în procedura principală, s-ar lua în considerare doar percepția consumatorului spaniol, constatarea unei eventuale evocări ar fi mai facilă, în timp ce ar risca să fie exclusă în cazul în care s-ar ține seama, în schimb, de consumatorul european (cu excepția consumatorului spaniol), întrucât legătura dintre regiunea La Mancha și semnele figurative și verbale de pe etichetele contestate ar fi în mod necesar mai subtilă pentru un astfel de consumator.

48. Pentru acest motiv, instanța de trimitere solicită Curții să precizeze dacă, în împrejurări precum cele din procedura principală, trebuie să se țină seama de consumatorul european sau doar de consumatorul spaniol.

49. Este evident că noțiunea „consumator european” prezintă limite intrinseci, fiind vorba totuși despre o *fictio juris* care tinde să aducă la același numitor o realitate foarte diversă și puțin omogenă. În cadrul protecției denumirilor înregistrate împotriva evocării ilicite – în care percepția prezumată a consumatorului este relevantă pentru constatarea nu a unui risc de confuzie, ci a unei simple asocieri de idei – această noțiune, precum, pe un plan mai general, noțiunea „consumator mediu normal informat și suficient de atent și de avizat”, trebuie, în plus, să fie aplicată cu o precauție deosebită.

50. Acestea fiind spuse, după cum a subliniat Curtea în Hotărârea Viiniverla⁵⁷, recurgerea la noțiunea „consumator european” răspunde cerinței de a asigura o protecție efectivă și uniformă a denumirilor înregistrate pe întreg teritoriul Uniunii.

51. Or, dacă o asemenea cerință impune, inclusiv pentru produse destinate unui comerț local, să nu se țină seama de împrejurări de natură să *excludă* existența unei evocări ilicite doar pentru consumatorii dintr-un stat membru, dimpotrivă, aceasta nu impune ca o evocare ilicită *constată* în raport cu consumatorii dintr-un singur stat membru să fie insuficientă pentru a declanșa protecția prevăzută de Regulamentul nr. 510/2006.

52. Având în vedere considerațiile care precedă, la a treia întrebare preliminară adresată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă) trebuie să se răspundă, în opinia noastră, că, pentru a stabili dacă există o „evocare” a unei denumiri înregistrate în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 revine instanței naționale sarcina de a lua în considerare percepția unui consumator european mediu normal informat și suficient de atent și de avizat, această din urmă noțiune trebuind să fie înțeleasă ca vizând și consumatorii din statul membru în care sunt fabricate produsele care generează evocarea sau de care este legată din punct de vedere geografic denumirea înregistrată.

⁵⁵ Hotărârea din 21 ianuarie 2016 (C-75/15, EU:C:2016:35).

⁵⁶ Deși pe baza unei interpretări a noțiunii de evocare limitată la riscul de confuzie între produsele în cauză și la inducerea în eroare a consumatorului, respinsă oricum de Curte, a se vedea Hotărârea Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97 (EU:C:1999:115, punctul 26), Hotărârea Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117, punctul 45), și Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 44).

⁵⁷ Hotărârea din 21 ianuarie 2016 (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 27).

Concluzie

53. În lumina ansamblului considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă după cum urmează la întrebările preliminare adresate de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania):

„Articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare trebuie interpretat în sensul că o evocare potrivit acestei dispoziții se poate concretiza și prin utilizarea unor semne figurative și în lipsa unei similitudini vizuale, fonetice sau conceptuale între denumirea înregistrată și denumirea de vânzare a produsului în discuție, cu condiția ca, în prezența semnelor în litigiu, consumatorului să îi fie indusă în mod direct, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de denumirea înregistrată respectivă.

Utilizarea, pentru produse identice sau similare cu cele acoperite de o denumire de origine protejată în temeiul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 510/2006, a unor semne care evocă regiunea cu care este asociată denumirea poate constitui o evocare în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din acest regulament și în cazul în care astfel de semne sunt utilizate de un producător stabilit în regiunea menționată pentru produse care nu sunt acoperite de denumirea de origine protejată.

Pentru a stabili dacă există o «evocare» a unei denumiri înregistrate în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 510/2006 revine instanței naționale sarcina de a lua în considerare percepția unui consumator european mediu normal informat și suficient de atent și de avizat, această din urmă noțiune trebuind să fie înțeleasă ca vizând și consumatorii din statul membru în care sunt fabricate produsele care generează evocarea sau de care este legată din punct de vedere geografic denumirea înregistrată.”